

Bakı Dövlət Universitetinin ikinci kursunda oxuyurdum. İyün ayı idi və semestr imtahanları başlanmışdı. Hər imtahana ciddi hazırlaşmışdım. Boş vaxtım olanda ya qaldığım yataqxananın həyətidə gəzişir, ya da yataqxananın birinci mərtəbəsində yerləşən ümumi zala enirdim. Orada televizor qoyulmuşdu. Həmin gün də yorğunluğumu çıxarmaq üçün ora endim. Televiziyanın "Xəbərlər" proqramı gedirdi, belə bir informasiya verildi ki, Azərbaycan KP MK-nın plenumu keçirilib, plenum təşkilat məsələsinə baxıb və Heydər Əliyev Azərbaycan KP MK-nın birinci katibi seçilib. Mən bu iki il ərzində Azərbaycanda baş verən proseslərlə qətiyyən maraqlanmamışdım, fikirləşirdim ki, tələbə babayam, dərslərimi oxuyum, "beş"lərimi alım (əlaçı idim) bəsimdir, yolum universitet, bir də Axundov kitabxanasına düşürdü. Kitablara qapılmışdım.

Heydər Əliyev hakimiyyətə gəldi və onun elə ilk aylardan başlayaraq Azərbaycanda apardığı böyük işlər, quruculuq missiyası, xüsusilə neqativ hallara qarşı kəskin mübarizəsi mənə bu böyük şəxsiyyətə qarşı dərin bir maraq oyadı. Azərbaycan SSRİ miqyasında o qədər də tanınmayan bir respublikadan şöhrətli bir respublikaya çevrildi. Heydər Əliyev Azərbaycanı dirilti, onu nəinki SSRİ miqyasında, bütün dünyada tanıtdı. Açıqını deyim, mən onun vurğununa çevrildim. O, hər il Azərbaycandan SSRİ-nin müxtəlif şəhərlərinə təhsil almağa yollanan gəncləri qəbul edir, onlara xeyir-dua verirdi. Gənclər onu sevirdilər və bu sevgi qarşılıqlı idi.

Çox tezliklə Azərbaycan sənayədə, kənd təsərrüfatında qabaqcıl respublikalardan birinə çevrildi. Heydər Əliyevin səyi ilə Azərbaycan nəhəng bir tikinti poliqonuna çevrildi, yeni fabriklər, zavodlar inşa edildi, təhsil, mədəniyyət sahəsində misli görünməmiş nailiyyətlər əldə edildi. Xalq onu sevirdi və onu həmişə xalqla ünsiyyətdə, xalqın arasında görürdük. Onun mədəniyyətə, xüsusilə ədəbiyyata göstərdiyi qayğı isə tariximizin ən yaddaqalan səhifələridir.

Elə bir vaxt gəldi ki, Heydər Əliyev bir müddət Azərbaycandan ayrılmalı oldu. O, Moskvada böyük bir vəzifəyə təyin olundu və öz tükənməz yaradıcılıq enerjisini daha böyük bir miqyasda həyata keçirməyə başladı. Biz fəxr edirik, öyünürdük ki, Heydər Əliyev yeganə azərbaycanlıdır ki, SSRİ-ni idarə edənlərdən biridir. Amma məlum hadisələr baş verdi və Kreml "bosları" onu vəzifədən uzaqlaşdırdılar. Böyük şəxsiyyətlərin həyatında belə hadisələr olur - Qorbaçov və erməni mafiyası elə zənn etdilər ki, istəklərinə çatıblar. Amma Heydər Əliyev sarsılmadı, xalqımızın ağır günlərində 20 Yanvar qırğınıni törədən günahkarları ittiham etdi. Bu, böyük cəsarət idi. Bu zaman Azərbaycanda məmləkətimizin müstəqilliyi - azadlığı məsələsi həll olunurdu. Xalq ayağa qalxmışdı, lakin aparıcı bir Liderə ehtiyac duyurdu. Və bu zaman Heydər Əliyev Azərbaycana döndü. İftasa uğramış Azərbaycan rəhbərliyi dərk elədi ki, onlar bu xalqı irəli apara bilməyəcəklər. O zaman Heydər Əliyev xalqın tələbi ilə yenidən hakimiyyətə gəldi. Çətin, üzüntülü illər başladı, amma Heydər Əliyev öz möhkəm iradəsi, böyük təşkilatçılıq bacarığı ilə Azərbaycanı bələlərdən xilas etdi. 1993-cü ildəki zəif, iqtisadiyyatı geridə qalmış bir ölkə bir neçə ildən sonra tədricən güclü, qüdrətli bir məmləkətə çevrildi. Beynəlxalq aləmdə - dünya miqyasında məhz onun mövqeyi çox şeyi həll etdi. Ordumuz qüvvələndi. Sənayemiz tərəqqi etdi. Kənd təsərrüfatı sürətlə inkişaf etdi. Azərbaycan nefti onun qüdrətinin göstəricisinə çevrildi.

Heydər Əliyevin sayəsində mədəniyyətimiz yeni bir mərhələyə qədəm qoydu. Azərbaycan ədəbiyyatı, bu ədəbiyyatın aparıcı qüvvələri Heydər Əliyevin simasında böyük messanətlərini gördülər.

Bu dünyada mənəm - bir Azərbaycan söz adamının-tənqidçinin ən böyük arzusu o olub ki, Heydər Əliyevi - o böyük şəxsiyyəti lap yaxından görüm, onun qarşısında bir dəqiqə də olsa, çıxış edim, ürək sözlərimi söyləyim. Bu, xəyal idi. Amma bir gün bu xəyal həqiqətə çevrildi. 1997-ci ildə -Azərbaycan yazıçılarının X qurultayı ərəfəsində, səhv ələmirəm, 31 oktyabrda nazir Əbülfəz Qarayev mənə zəng etdi. Dedi ki, bu gün Prezidentimiz cavan yazarlarla görüşmək istəyir. Siz cavanların yaradıcılığında xeyli yazılar yazmışınız, on-on beş dəqiqə Heydər müə-

limin qarşısında çıxış edəcəksiniz, hazırlaşın. Həmin gün mən xəstə idim, amma Prezidentin qarşısında çıxış edəcəyimi düşünüb hazırlaşdım. Deməli, xəyal həqiqətə çevrilir.

Mənəm tənqidçi kimi fəaliyyətimin böyük bir qismini ədəbi gəncliklə bağlı yazılarımla təşkil edir. Artıq bir neçə ədəbi nəslin yaradıcılığını izləmişəm, həm onların ümumi yaradıcılıq problemləri, həm də ayrı-ayrılıqda hər birisinin yazıları haqda söz açan onlarla məqalələrim, resenziyalarım işıq üzü görüb. Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin bir müşavirəsində (1997-ci ildə) bu mövzuda məruzə də etmişəm. Ona görə də bu mövzu heç bir çətinlik törətmirdi. Amma söhbət Prezidentin qarşısında çıxış etməkdən gedirdi.

Saat 4-də Prezident bizi qəbul etdi. Çox səmimi görünürdü. Elə bil özü də xeyli cavanlaşmışdı. Mən həmişə onun yazıçıları, sənət adamları ilə görüşlərində sifətinin necə işıqlandığını müşahidə etmişdim. Heydər Əliyev Azərbaycan yazıçılarını sevirdi və qoruyurdu. Vaxtilə, neçə əsr əvvəl Şah İsmayıl Xətai də sənətçiləri belə sevirmiş. Döyüşlərə yollananda o, sənət adamlarını mağarada

bir şey bilmirəm". Əslində, bu müdrik kəlamı söyləyəndə qədər Sokrat çox şey bildirdi, zəmanəsinin ən böyük filosofu səviyyəsinə yüksəlmişdi. Lakin çox bilməyi ilə öyünürdü və bildiklərini bilmədiklərinin müqabilində dəryadan, ümmandan bir zərrə hesab edirdi.

Bu gün hər bir gəncin söz eşitməyə, öz yaradıcılığı barədə hansısa bir tövsiyəni eşitməyə doğrudan da böyük ehtiyacı vardır. Əlbəttə, onların istedadının, yaradıcılığının daha da çiçəklənməsi, üzə çıxması üçün belə bir görüşdən çox şey gözləyirlər. Hörmətli Prezident, onların adından Sizə öz minnətdarlığımı bildirirəm.

Mən əvvəlcə hörmətli Prezidentimizi buradakı gənclərin adları ilə tanış etmək istəyirəm. Burada ədəbiyyatın müxtəlif janrlarında yazıb-yaradan gənclər əyləşiblər. Gənc nasir Mübariz Cəfərlinin bir neçə hekayə və povest kitabı çıxıb. Onun yanında oturan Orxan Fikrətoğlu gözəl şairimiz Fikrət Sadıqın oğludur, o, bir neçə hekayələr kitabının müəllifidir. Daha sonra - "Ulduz" jurnalının baş redaktoru Ələkbər Salahzadə, "Ədəbiyyat qə-

ədəbiyyata yeni səs, hava, çalar, yeni ideyalar gətirsin.

20-ci illərin axırlarını -30-cu illərin əvvəllərini xatırlamaq kifayətdir. Bu illərdə yeni nəsil - Azərbaycan sovet ədəbiyyatının yaradıcıları hesab olunacaq gənclər diqqət mərkəzində idilər - şairlərdən Səməd Vurğun, Süleyman Rüstəm, Mikayıl Müşfiq, Məmməd Rahim, Osman Sarıvəlli, Mirvarid Dilbazi, Nigar Rəfibəyli, nasirlərdən Mirzə İbrahimov, Mehdi Hüseyn, Mir Cəlal, Əbülhəsən, İlyas Əfəndiyev, Ənvər Məmmədyanlı və başqaları.

Çox keçmədən, elə otuzuncu illərin əvvəllərində onlar öz yaradıcılıqları ilə ədəbi mühitdə özlərini təsdiq etdilər, bir nəsil kimi formalaşdılar. Mühəribə illərində və sonrakı dövrdə ədəbiyyata ikinci bir nəsil gəldi - Bəxtiyar Vahabzadə, Nəbi Xəzri, Hüseyn Arif, Qabil, Əliağa Kürçaylı, Adil Babayev, İslam Səfəri, İsmayıl Şıxlı, İsa Hüseynov, Sabir Əhmədli, Hüseyn Abbaszadə, Vidadi Babanlı, Əzizə Cəfərzadə.. Çox keçmədən bu nəsil də öz istedadı sayəsində ədəbiyyatın aparıcı qüvvələrinə çevrilməyə başladı.

50-ci illərin ortaları, 60-cı illərin əvvəllərində Azərbaycan ədəbiyyatının müxtəlif nəsiləri içərisində yeni bir nəsil də seçilməyə başladı - Əli Kərim, Məmməd Araz, Nəriman Həsənzadə, Xəlil Rza, Cabir Novruz, Fikrət Sadıq, Hüseyn Kürdoğlu, Yusif Səmədoğlu, Əkrəm Əylisli, Fərman Kərimzadə, Tofiq Bayram, Anar, Elçin, İsi Məlikzadə, Maqşud və Rüstəm İbrahimbəyov qardaşları, Vaqif Səmədoğlu, Ələkbər Salahzadə Məmməd Aslan, İsa İsmayilzadə, Məmməd İsmayıl, Musa Yaqub, Səyavuş Sərxanlı - bu nəsil öz yaradıcılığı ilə ədəbiyyatımızı xeyli zənginləşdirdi.

Daha sonrakı onilliklərdə, 70-80-ci illərdə də ədəbiyyat beləcə yeni səslər, nəfəslər ilə diqqəti cəlb etdi. Nəhayət, bu gün buraya toplaşan ədəbi gəncliyi yeni nəsil hesab etməyə tam mənəvi haqqımız var. Mən bu gün bir tənqidçi kimi bu ədəbi nəsil haqqında bədgüman deyiləm. Yəni çağdaş Azərbaycan ədəbiyyatının bu cavan qolu sənətin sabahına - XXI əsrin ədəbiyyatına müəyyən dərəcədə bir inam yaradır. Bu inamı onlar öz yaradıcılıqları ilə, dünyaya, gerçəkliyə, həyata yeni, orijinal baxışları ilə yaratmışlar. Onların içərisində ola bilsin, ədəbiyyat aləmində, müəyyən mənada hələ öz cığırını çox çətinliklə tapan, hələ eksperimentlərə uyan, axtarışlar aparan gənclər var.

Hörmətli Prezident, bugün bilavasitə ədəbi gəncliyin qayğıları və problemləri ilə bağlı mən ancaq bir məsələni sizin nəzərinizə çatdırmaq istəyirəm. Ola bilsin, bizim gənclərimiz-cavan şairlər, nasirlər onları düşündürən qayğılarla, problemlərlə əlaqədar öz sözlərini deyəcəklər. Qoqulun belə bir sözü var: "Gənclik ona görə xoşbəxtirdi ki, onun gələcəyi var". Əgər ədəbiyyatımızın gələcəyi doğrudan da bu gənclikdən asılıdırsa, onda bu gənclərin ümumi yaradıcılıq problemlərinin həllinə yönəldilmiş səylər bir yerdə birləşməlidir. Vaxtilə bizdə "Ulduz" jurnalı nəşr olunurdu. İndi maliyyə çətinlikləri üzündən həmin aylıq jurnal ildə zər-bəla bir dəfə işıq üzü görür. Ona görə də bu jurnalın tam nəşrinə qayğı lazımdır. Çünki "Ulduz" jurnalı cavanların üz tutduğu birinci gəldirdi. Mən hörmətli Fikrət Qocanın 1995-ci ildə keçirilən yubileyini xatırlayıram. O tədbirdə "Azərbaycan" jurnalından və "Ədəbiyyat qəzeti"ndən söz düşdü. Siz, hörmətli Prezident, "Azərbaycan" jurnalının hansı ki, o jurnal ədəbiyyatımızın güzgüsüdür - çətin maliyyə səbəbləri üzündən az qala öz nəşrini dayandırdığını eşidib elə orada tapşırıq verdiniz ki, jurnalın nəşri qaydasına düşsün. İndi sizin qaygınız öz bəhrəsini verir, "Azərbaycan" və "Qobustan" jurnalları vaxtaşırı çıxır. Ədəbiyyat jurnallarda yaşayır, jurnal-qəzet ədəbiyyatın güzgüsüdür, saf ynasıdır. Məhz ədəbi gəncliyi də bu nəşrlər ətrafında birləşdirmək daha məqsədəuyğundur.

Mən çıxışımı hörmətli Prezidentə öz adımdan və buraya toplaşan cavanlar adından minnətdarlığımı bildirməklə bitirmək istəyirəm. Böyük Hüseyn Cavidin bir misrasını xatırlayıram: "Türkün nicati-Yalnız mədəniyyət, mədəniyyət, mədəniyyət". Mədəniyyətimizi yaşatmaq istəyiriksə, onun bir qolu da cavan şairlərdir, yazıçılardır, ümid edirəm ki, mədəniyyətimiz yaşayacaq, XXI əsrdə də öz ənənələrini davam etdirəcək.

Çıxışımı bitirdim və hiss etdim ki, Prezident razı oldu. Bu, mənəm unuda bilməydim bir hadisə idi. Mən o UCALIQ qarşısında, o böyük şəxsiyyətin önündə çıxış etdiyimə görə özümü xoşbəxt hesab edirəm.

Vaqif YUSİFLİ

Ucalıq

gizlədirmiş ki, onlar təhlükədən uzaq olsunlar. Belə bir missiyanı Heydər Əliyevin simasında, daha parlaq şəkildə gördük.

Görüş başlandı. Əvvəldə Prezident Heydər Əliyev danışdı. Ədəbi gənclik haqqında çox önəmli fikirlər söylədi. Sonra Yazıçılar Birliyinin sədri Anar müəllim söz aldı. Anar müəllim çıxışının sonunu belə bitirdi: "Güman edirəm ki, buraya toplaşanların taleyini heç kəs əvvəlcədən xəbər verə bilməz. Amma mən arzu edərdim ki, onların yaradıcılıq taleyi uğurlu olsun və gələcə görüşlərdə hörmətli Prezident bugünkü gənclər Sizinlə artıq ağsaqqallar kimi görüşsünlər və onlardan sonra gənc nəsil gəlsin. Hələ ağsaqqal olana qədər onlar cavandirlər, burada çıxış edib öz sözlərini deyə bilərlər.

Mən xahiş edərdim ki, tənqidçi Vaqif Yusifli onların yaradıcılığı haqqında qısa məlumat versin".

Mən kürsüyə qalxdım. Ani olaraq Prezidentə baxdım. O işıqlı təbəssümü gördüm və qorxu, həyəcan bir andaca çəkilib getdi. Və çıxışma başladım.

- Hörmətli Prezident!

Hörmətli görüş iştirakçıları!

Çağdaş Azərbaycan ədəbiyyatının cavan nəslini ilə keçirilən belə bir görüşə, heç şübhəsiz, ədəbi-tarixi bir görüşdür və belə bir missiyanın yerinə yetirilməsidir.

Hörmətli Prezidentimiz əvvəlki illərdə də cavanların yaradıcılığı ilə ciddi maraqlanmış, onların ayrı-ayrı əsərlərinə, bütöv yaradıcılıqlarına öz münasibətini bildirmişdir.

Yazıçıların X qurultayı ərəfəsində ədəbiyyatımızın gələcəyi olan istedadlı gəncliyin ölkə Prezidentinin məsləhət və tövsiyələrini, xeyir-dualarını eşitməsi xoşdur.

Qədim yunan filosofu Sokratın belə bir məşhur kəlamı var: "Bircə şey bilirdim ki, heç

zəti"nin redaktor müavini Tehran Əlişanoğlu, gənc şair Əjdər Ol, orijinal yazıları ilə diqqəti cəlb edən gənc şairlər - Salam Sarvan, Əlizadə Nuri, Saday Şəkəri, Yalçın Qoca, Mahirə Abdulla, Mahir Qarayev, yaşı az olsa da öz elmi yazıları ilə professorluq səviyyəsinə çox tez yüksələn tənqidçi-ədəbiyyatşünas Nizami Cəfərov, özünü gənclikdən qətiyyən ayırmayan filologiya elmləri doktoru Rafael Hüseynov, gənc ədəbiyyatşünas Şəlalə Hüseynova, yazıçı Xeyrəddin Qoca, yaradıcılığa yeni başlayan Səyyad Aran.

Daha sonra-lap gənc, istedadlı şair, ilk şeir kitabının müəllifi İlqar İlkin, adı çəkilən "Avanqard" ədəbi birliyinin rəhbəri Dəyanət Osmanlı, iki şairə bacımız Səhər və Təranə, gənc şairlər - Əkbər Qoşalı və Mətləb Ağa, bu yaxınlarda 40 yaşını qeyd edən gözəl şairimiz Rüstəm Behrud.

Daha sonra-gənc şairlər Maarif Soltan, Vaqif Bəhmənlü, Akif Əhmədgil, Akif Səməd, Musa Urud, gənc nasir Saday Budaqlı, gənc tənqidçilər Arif Əmrahoğlu, Cavanşir Yusifli.

Hörmətli prezident, əlbəttə, ədəbiyyat nəsilələri üzrə təsniflədirmək, cavan, orta, yaşlı nəsil bölgüləri üzrə bir-birindən seçmək, ayırmaq, fərqləndirmək heç bir zaman xeyir verməyib. Müxtəlif dövrlərdə ədəbiyyatda bu cür ayrı-seçkilik bəzən cavanların istedadları qarşısında bir sədd çəkib. Heç şübhəsiz, ədəbiyyatı nəsilər yox, müxtəlif nəsilərin yaratdığı əsərlər, özü də ən yaxşı əsərlər tanındı. Yəni ən yaxşı əsərlərin nə cavanı, nə orta yaşlısı, nə də qocası olur. Ən yaxşı əsərlərin əbədisi olur, uzunömürlüsü olur. Amma bir fakt, bir həqiqət danılmazdır ki, ədəbiyyatda şərti mənada işlədilən "yeni nəsil" ifadəsi daha çox ədəbiyyatda yenilik, novatorluq məfhumu ilə çarpazlaşır. Ədəbiyyata yeni nəsil gəlsə, bu yeni nəsil gərək